

ЙОЖЕН ДАБИ ЛОРАН МОРЯКА

Превод от френски: Маргарита Тошева, 1979

chitanka.info

От дете Лоран знаеше бъдещето си: в семейството му всички бяха моряци: дядо му, а после и бащата на Лоран пътуваха на „Адриен“.

Дядото и бабата на Лоран живееха в едно село над Крей^[1]: малката там къщичка, разположена сред градина, гледаше към Оаза, която течеше край хълма. Всеки ден Лоран минаваше по брега и стигаше до някой шлюз. Там наблюдаваше маневрите, слушаше подвикванията на моряците. Следваше шлеповете и достигаше до някой басейн, където, голи до кръста, работеха докери. На кея имаше планини от пясък, по които той се катереше на четири крака и слизаше от тях, като се търкулваше като буре; виждаше Крей и високите комини на неговите заводи. Играеше с приятелите си, а щом се изморяха, сядаха на стръмния бряг, провесили крака над зелената вода, в която влекачите оставяха следи от масло и вятърът отвяваше листата, хората хвърляха боклуците и всичко слизаше бавно към Сена, към Конфлан-Сент-Онорин. Това име караше Лоран да мечтае, оттам започваше за него непознатият свят. Връщаше се късно в къщи и му казваха, че ще пишат на баща му, който беше в Париж или в Руан, ту на север, ту на изток. Най-накрая щяха да получат писмо, така си мислеше Лоран; той щеше дълго да разглежда плика и щеше да се вслушва в разказа, който предпочиташе пред приказките за добри феи.

Понякога Лоран и дядо му отиваха да се разходят по брега на Оаза. Спираха се до шлюза; дядото сядаше на някой камък и обясняваше на Лоран маневрите. Гледаше платноходките, които минаваха, караше внука си да му чете имената им и Лоран беше послушен, защото старецът след това щеше да му разказва за миналото си. Той, дядо му, е бил навсякъде: в Холандия, в Германия, в Белгия. Лоран, застанал прав, питаше: „Аз ще ида ли също там?“ Старецът с въздишка отговаряше: „Ти ще заемеш мястото на баща си на «Адриен», както той застана на моето.“ Когато се връщаха, слънцето залязваше, последните му лъчи галеха тъмната вода, над която прехвърчаха водни кончета с прозрачни криле; рибари надипляха мрежите си; привързваха лодките и в далечината се надигаше синкава мъглявина.

В училище Лоран не научаваше нищо. Имаше един атлас и по цели часове той прелистваше страниците му, подчертаваше с червен молив каналите и реките във Франция, по които щеше да плава. Имаше една мечта и не искаше да знае за нищо друго. Ако го питаха за

бъдещето му, отговаряше: „Ще стана моряк като баща ми.“ Веднъж го бяха нарекли Лоран Моряка.

Той обичаше да газии във водата на някой малък пясъчен плаж, гледаше приятелите си, които се отдалечаваха от брега, а когато някой от тях преминаваше на другия бряг на Оаза, Лоран му се възхищаваше.

През тази година беше много горещо; платноходките се плъзгаха по-бавно върху водата, влекачите мучаха като животни, смазани от умора. Лоран се къпеше сутрин и вечер; веднъж се опита да плува. Когато се научи, той съобщи новината на дядо си и баба си и те дойдоха да го видят как прекосява Оаза; старият каза: „Добър си, можеш да потеглиш с «Адриен».“

Шест месеца по-късно бабата на Лоран почина. Той плака, но баща му, който идваше толкова рядко, пристигна и заяви пред стария: „Взимам малкия с мен.“ Остана за няколко дни да уреди работите си. Вечерта, в която свършваше неговият селски живот, Лоран отиде на брега на Оаза: там тревите се полюляваха, водите пееха, някакво силно течение образуваше водовъртежи; той се върна в къщи и за последен път спа в стая.

Двамата с баща си пристигнаха в Конфлан-Сент-Онорин — тук го наричаха Конфлан-Фен-д’Оаз^[2]. „Адриен“ беше хубав шлеп, с издути и здрави кафяви бордове, със светлозелени мрежи, изглеждаше добре върху покорната и примамлива вода. Лоран слезе в кабината, както много пъти беше правил това в мечтите си. Там видя две поставени едно над друго легла, една квадратна маса, сламени столове, долапи и снимка на баба си и дядо си, поставена върху една лавица.

Майката на Лоран беше руса, с розово, обсипано с лунички лице, с ясни и чисти като вода очи; тя работеше по цял ден; метеше, търкаше, белеше зеленчуци, приготвяше супата, а шлепът слизаше по Сена, свързан със своите братя, които пренасяха дърва, пясък, камъни, въглища.

Тук Лоран се чувствуваше свободно. По блуза, дълги панталони и с боси крака той тичаше неуморно от единия до другия край на шлепа, без да се вслушва в подвикванията на майка си. На кърмата баща му държеше кормилото в големите си ръце. Наведеше ли се на борда, Лоран виждаше някоя лодка да следва „Адриен“; искаше му се да бъде в нея, да плава вече сам. Когато преминаваха някой шлюз, шлеповете заобикаляха влекача, който бълваше облаци дим като

истинско чудовище. Тръгнаха отново; покрай голите или обрасли с големи дървета брегове Лоран виждаше градове с дървените им салове, градове с каменните им мостове; и отново някой шлюз, където всеки безкрайно чакаше реда си. Накрая пристигаха в Руан, градът беше огромен, задимен, старинен и островърхите куполи на църквите се извисяваха над всичко. Тук реката беше по-широка, задръстена от островчета, чувствуваха се морските приливи и отливи.

Една година по канала Танкарвил отидоха до Хавър; за пръв път Лоран се наслаждава на морето, на белите платноходки, на кораби, различни от „Адриен“. Но той се върна без съжаление на Сена.

Видя как всички сезони преминаваха по реката. През зимата водите бяха кални и толкова грозни, че сякаш бързаха да достигнат океана, за да се скрият в него; през мразовитите утрини коварни ледове притискаха „Адриен“, докато не ги разбиеха с дългите железни пръти. Видя пролетните дни по каналите, когато под сянката на дърветата с яркозелени листа търпеливи рибари обтягаха въдиците си. Видя лятото, когато бреговете почерняваха под южното слънце, а водата блестеше като разтопен метал, след това есента с мъртвите листа, които слизаха по течението на реката: хубави сезони, хубави изминали години, бягащи като водата на реките.

Родителите му остаряваха. Той все по-често заместваше баща си на кормилото, миеше палубата обилно с вода, теглеше с въжета „Адриен“, когато акостираха. Шлепът също остаряваше. Лоран го чувствуваше как потреперва под краката му, чуваше го как пъшка, когато потегляха по Сена, как се оплаква, когато беше препълнен с въглища. Грижеше се за него, запушваше пролуките с коноп, замазваше го с катран, боядисваше го. Накрая трябваше да го откарат в една ремонтна работилница в Ил-Сен-Кен. Много чужди ръце пипаха „Адриен“ и затова Лоран я напускаше често. Отиваше в Париж, разхождаше се покрай басейна Билет и по канала Сен-Мартен, където някога бяха минавали с техния шлеп, след това отиваше до площад Бастилия и отново виждаше Сена. Една вечер, докато обикаляше по тези места, при него дойде една жена...

Тръгнаха отново. „Адриен“ се беше подмладила, плъзгаше се леко по водата. Но родителите на Лоран губеха сили. Баща му страдаше от многото мъгливи утрини и дъждовни дни. Майка му работеше както някога, така трябваше. Водата течеше, шептейки

нежната си или дрезгава песен, бавна или бърза според дните; и времето минаваше. Лоран се ожени; родителите му останаха на сушата, заминаха за селото, в което Лоран беше живял като дете.

От Париж до Руан, от Конфляя до Туркоан го наричаха Лоран Моряка — също както някога в училище. Много беше работил през живота си и затова имаше широки рамене, здрави ръце, неуморими крака и гласът му се чуваше надалече. Лицето му беше загоряло от слънцето, загрубяло от студа; гордо беше то, с провиснали мустаци, със зелени очи, в които се отразяваше речната вода. Той беше жив, сръчен, весел, добър приятел, познаваше работници от шлюзите, собственици на кораби и умееше да се оправя, без да вреди на никого.

И за него годините минаваха бързи и неуловими като водата. Беше срещнал жена си в един одимен град на Севера; тя приличаше на майката на Лоран със светлите си коси; беше обикновена и смела. Имаха дете, което бяха пратили при старите. Ето как се повтаря животът, мислеше Лоран, седнал на кърмата, с ръка на кормилото, когато през летните вечери още веднъж „Адриен“ слизаше по Сена. Мьолан, Мант, Бониер, Вернон след това Руан. Познати му бяха зеленеещите се острови, до които се доближаваха, опасните речни течения, местата, където се въдеше риба, шлюзите, пред които спираха, и кръчмите, в които се отбиваше на по чашка. Вчера, днес, утре, всичко си приличаше, дните си отиваха като вълните.

Една година на Лоран му беше трудно да осигури товар. Компаниите, притежателки на флотилии, конкурираха собствениците на кораби; те пуснаха по реката моторни шлепове. Пред тези железни шлепове „Адриен“ се влачеше, потъваше сбръчкана, остаряла, тежка като остарял плувец. Лоран я чувствуваше как умира; напразно той се грижеше за нея, превързваше раните ѝ.

Той също остаряваше. Вече не се радваше, когато идваха новите сезони, страхуваше се от новата зима, от лятото и неговото слънце, от което реката започваше да дими, от есента, която разстилаше облаци от мъгла. Пролетта не го радваше вече; лицето на жена му не беше толкова бяло, очите ѝ не бяха вече толкова сини; синът му беше започнал работа в един завод. Сега му се случваше да бездействува по цели седмици в Руан, в Конфлан-Сент-Онорин; Лоран гиздеше

„Адриен“, но хубавите дни не се връщаха бързо за нея и Лоран се измъчваше.

Тогава той се шляеше по кейовете. Влизаше в някоя кръчма, поръчваше си половинка вино и пиеше бавно. Понякога идваха приятели и се провикваха: „О, Лоран Моряка!“ Той поклащаше глава, чувствуваше се отчаян, разбит, ненужен като „Адриен“. Един ден той вече нямаше да отиде на реката, вече нямаше да го приспива шепотът на вълните. Удряше с юмрук по масата и поръчваше още една половинка. Веднъж се беше скарал със собственика на един от тези проклетни моторни кораби, преглътна унижението и се върна на „Адриен“ пиян от вино, от яд, от срам и отчаяние.

Нямаше никаква работа; загуби и желание да търси. До един запуснат кей, където гниеха шлеповете, гниеше и „Адриен“. Лоран вече не ѝ се наслаждаваше, не я мажеше с катран и коварната вода се промъкваше вътре в нея и трябваше да се изпомпва всеки ден. Какво значение имаше вече това, хубавото време на плаването беше отминало! Той разказваше за него на младежите от малките мръсни барове, спомените му причиняваха болка и го опиваха като вино. Заедно с „Адриен“ и той потъваше в мрачната вода.

Родителите му починаха; той продаде къщата им. Тъй като вече не работеше, живееше с тези пари.

Един ден избухна войната, тази мръсотия! Синът му замина; убиха го. Няколко месеца по-късно почина жена му. И добре направи; тя беше овехтяла и напукана като „Адриен“.

Лоран остана на шлепа сам. Часове наред дъвчеше тютюн, гледаше как тече водата, как минават влекачите по Сена с дългите си лодки, чиито знамена плющяха на вятъра.

„Адриен“ беше заприличала на тъжна, тежка и воняща дървена къща, плъхове тичаха из трюма, гризяха го, в предната част беше останала само кабината с двете легла, с надупчените столове, с празните долапи и снимката на старите. Това беше истинска гробница.

Когато вече нямаше пари и за парче хляб, Лоран продаде „Адриен“ на един предприемач на стари материали. Една вечер той пристигна в Париж; пренощува на брега на канала Сен-Мартен в един мрачен хотел. От прозореца се виждаше само мръсната вода, в която се влачеха лодките.

Познаваха го, намери работа. Във Вилет, по канала Сен-Мартен, той теглеше с въжета шлепове. Ох, как въжето се връзваше в рамото му! И още по-лошо — струваше му се, че тегли със себе си всички пейзажи, които шлеповете бяха видели, всички свои спомени, негови, на Лоран. Като се спреше, му подвикваха: „Още ли си пиан!“ Тръгваше отново прегърбен, с наведено лице и понякога се обръщаше по-малко. По водата като в сън той виждаше да минава „Адриен“. Тогава бързо влизаше в някоя кръчма и се напиваше от мъка.

Беше облечен в дрипи. Под разкопчаната му риза се виждаха косматите му гърди; не ходеше често на бръснар и лицето му беше брадясало. Сега го наричаха Лоран-г-утан! Той почти не се миеше; не, водата не го привличаше. Чистотата, редът, щастието бяха за него мъртви неща.

През летните вечери той се излягаше върху насипа на канала близо до площад Жан-Жорес. Гледаше кораба-пералня, където перачките чукаха прането с бухалки, шлеповете, чиито имена му напомняха за градовете, където беше ходил като млад.

Оставаше дълго върху окосената трева заедно със скитниците, които го наричаха „пишман моряк“, тъй като никога не бил напуснал реките, и това беше вярно. Той отвърщаше и след това си отиваше: слизаше тихо по кея Жемап.

Беше живял във всички хотели наоколо; полака-лека мизерията го беше пропъдила отвсякъде. Виждаше да се издигат нови сгради, там също времето променяше всичко. Спираше се пред къщата „Полие и Посон“, където бяха струпани малки бели гипсови шлепове, които му напомняха за канала Бери, по който веднъж беше плавал с лодката на един приятел. Продължаваше да се разхожда, задминаваше приюта Беноа-Малон и отиваше да преспи в конюшната на един шофьор.

Пътем той не устояваше на изкушението да се отбие в кръчмите, чиито витрини блестяха. Когато влезеше, се провикваха: „Ето го Лоран-г-утан.“ Той пиеше четвъртинката си червено вино, без да обръща внимание на никого.

Така минаваше седмица след седмица. Той нямаше вече семейство, но от Билет до Бастилията го познаваха. Веднъж на шлюза при Арсенала го бяха снимали в един филм: „Двамата хлапаци“. Той трябваше да отвори шлюза, за да могат хлапаците да избягат. Говориха за това по канала; в един момент той отново стана Лоран Моряка.

Ето че всичко свърши. Лоран се чувствуваше похабен, в крайна сметка животът му премина много бързо. Някога той бе здравеняк и както говореха, плувал дори през зимата — по времето, когато работата не го плашела и пътуванията по непознати канали го привличали като авантюра. А днес вече нищо не го съблазняваше.

Тази вечер той седна в една кръчма, в която още му даваха на кредит. Цялата му вечер премина в спомени... Ето кръчмарят вече подрежда масите. Няма как, трябва да тръгва. Той става.

Ноември е, на Лоран му е студено; той придръпва тънкото си сако върху гърдите, привежда рамене, пъха ръце в празните си джобове. И двата бряга на канала са пусти, фенерите са изгасени, водата е мрачна. Но той може да ходи със затворени очи, той си е у дома. Тук има някакво дружество: „Калаени мини на Горен Тонкин и на Лаос“: тези имена го карат да мечтае. Пишман моряк си ти, Лоран! Малко по-надолу има складове. Там са прибрани толкова редки, полезни неща! А той няма нищо освен собствената си кожа и сега ще отиде да си легне в сламата, ще слуша как конете побутват гредите, с които са отделени. Както в доброто време на „Адриен“. Да, той не е скитник, някога и той е имал своя дял щастие, дял, който богатите и войната му бяха отнели. Жена, дете, приятели, всички бяха отнесени от течението на дните като удавници от реката. Малко по-нататък имаше един склад, в който продаваха въглища, — там Лоран беше работил няколко седмици. Лодките, с които превозват стока, сега са с мотори, а шлюзите — с електрически макари. Но той беше вече стар, за да носи петдесеткилограмовите торби. Пък и за какво?

Спира. Казва си: „За какво да продължавам да живея?“ Струва му се, че не му остава нищо друго, освен да падне в канала, да се остави на течението и така, на края на тъмната река, да достигне жена си, родителите си. Ето така, едно малко движение напред, малко смелост, Лоран, и всичко ще свърши.

Внезапен вятър набраздява повърхността на водата, той дочува някакъв шепот. Това е песента на реката, познат му е този глас, плясъкът на вълните в бордовете на „Адриен“. Тази сива, синьо-зелена, толкова променлива вода, която беше обичал повече от жена си и тя беше отвърщала на неговата любов. Тогава помисли, че би могъл да спи, затрупан от дебела и тежка пръст, и това го накара да потръпне

от ужас. Той приближи още, видя как сянката му потъва във водата, тъжното отражение на един Лоран, който го вика.

Но бързо се отдръпна. Колко пъти беше виждал как вадят удавници с посивели лица, с подпухнали крайници, с дрехи, залепени за тялото. Когато ги откриеха, работниците от шлюзите получаваха награди. Ако паднеше тук, близо до улица Гранж-о-Бел, сигурно големият Кокпо щеше да го изтегли с някоя кука. Щеше да се провикне „Още един труп!“ И щеше да добави: „Това е Лоран-г-утан, бедният старик.“ Малко по-късно приятелите щяха да отидат да пийнат по чашка в „Кафе дьо ла Марин“. Така правеше Лоран.

Все пак той не помръдна. Водата тече, тече безкрайно, пада малко по-долу в шлюза, където се разпенва; той дълго се вслушва в нейния грохот. След това вдигна очи, видя черните къщи, заводите с комини, приличащи на ръце, изправени срещу небето; ето че изведнъж се видя заобиколен от хора, които се смееха злобно, хора, които не бяха спирали да го заплашват от деня, в който бяха пуснали по Сена моторните си кораби. Поиска да избяга от тях, но усети краката си вцепенени; поиска му се да напусне Париж и да види още веднъж безкрайните хоризонти, пред които му се замайваше главата, разцъфтелите брегове, в които се плискаше водата на реката, пристанищата, където шлеповете, уморени, почиваха борд до борд.

Направи усилие, изпъна единия си крак напред, закачи някакво дебело въже; зави му се свят, падна в пустотата, прошепна само едно „а“, което е стенание, но и щастлива въздишка.

[1] Град в департамента Оаза. — Б.пр. ↑

[2] Фен д'Оаз — краят на Оаза. — Б.пр. ↑

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.